

Ustawodawstwo socjalne, które szkodzi ludziom – Karta Nauczyciela

Powstała na fali strajku nauczycieli w 1980 roku ustawa Karta Nauczyciela, zapewniająca wygórowane świadczenia socjalne pedagogom, od kilku lat krytykowana jest przez polityków, ekspertów i analityków, jednak ZNP broni się szczególną i doniosłą rolą oświaty w państwie, formalnie zapisaną w preambule ustawy. Dlaczego niezbędna dla dobra szkolnictwa jest likwidacja Karty?

W latach 2004-2014 subwencja oświatowa wyniosła wzrosła o 15 mld zł, tj. 60%. W tym czasie liczba uczniów zmalała o 23%, nauczycieli o 11%. Pomimo to, ZNP domaga się 10%-owych podwyżek od 2016 r. oraz zwiększenia wynagrodzenia zasadniczego, co de facto jeszcze bardziej usztywni płace w sektorze, tłumacząc to niskimi zarobkami. Jednak wg raportu MEN, nota bene sporządzonego na żądanie ZNP, wyłania się zupełnie inny obraz. Większość nauczycieli (56%) zarabia powyżej 5 tys. zł, a aż 82% ogółu powyżej śr. krajowej, tj. 3,9 tys zł. Minister Edukacji J. Kluzik-Rostkowska słusznie uzależnia rozmowy o pensjach od radykalnych zmian lub likwidacji KN, gwarantującej pracownikom oświaty absurdalne przywileje, jak choćby trzy roczne płatne urlopy na poratowanie zdrowia, 72 dni urlopu wypoczynkowego w roku, specjalne uprawnienia emerytalne (świadczenie kompensacyjne po 30 latach pracy) i „pomostówki”, wypłaty z góry, tj. przed wykonaniem pracy, oraz flagowy przywilej pracowników sfery budżetowej – słynne „trzynastki”.

Sztywno regulowane procedury awansu uniemożliwiają gminom sprawne zarządzanie placówkami dydaktycznymi – całą ścieżkę zawodową nauczyciele mogą przejść nawet w 9 lat, nie mając później motywacji do rozwoju i podwyższania kompetencji, a dyrektorzy nie mogą nagrodzić dobrych nauczycieli za wysiłek i jakość pracy, ani dokonywać swobodnej selekcji kadry. W normalnie działających przedsiębiorstwach bodźcem do ciągłej poprawy standardu świadczonych usług jest wyższa pensja i strach przed zwolnieniem z pracy, KN mocno ogranicza obydwie te bodźce. Sformalizowany system awansowania doprowadził do sytuacji, gdzie najwyższy stopień kariery, tj. nauczyciela dyplomowanego, posiada aż 50,5% kadry pedagogicznej, 27,1% posiadało stopień nauczyciela mianowanego, a stażystów było tylko 3,3%!

Odgórnie ustalona siatka średnich płac, dzięki której pedagodzy w 2012 r. w „budżetówce” zarabiali przeciętnie o 34% więcej w szkołach prywatnych, obrazuje archaiczny system wynagradzania pracowników oświaty. Średnie uposażenie nauczycieli stażystów musi wg ustawy wynosić 2718 zł, a najliczniejszej grupy dyplomowanych – 5 tys. zł. W połączeniu z wypłatami z góry, pensje muszą być stale uzupełniane, pochłaniając czas, koszty księgowo i administracyjne. Statystyki GUS wskazują również na dysproporcje w stawce godzinowej – w publicznej podstawówce nauczyciel kosztował 39 zł brutto, w prywatnej – 20 zł, w gimnazjach było to odpowiednio 44 zł i 30 zł.

Liczne przywileje oraz wysokość uposażenia jest tym bardziej zadziwiająca, gdy porównamy czas pracy dydaktycznej w Polsce a za granicą. Z danych OECD wynika, że nasi nauczyciele rocznie spędzają przy tablicy w podstawówkach i gimnazjach (po uwzględnieniu godzin ponadwymiarowych!) odpowiednio 559 i 572 godzin (15 godz. zegarowych tyg.), co stanowi mniej niż połowę średniej krajów OECD, gdzie jest to 1178 i 1171 godz. Do niedawna z uczniem mniej pracowali Rosjanie, Grecy i Turcy, dziś jesteśmy już na szarym końcu. Częściowo naszych nauczycieli tłumaczy nadmiar zadań administracyjnych, do których z kolei zobowiązują ich zapisy w KN, i tu koło się zamyka. Komu w takim razie zależy na utrzymaniu przy życiu tej patologicznej ustawy, a komu najbardziej ona szkodzi?

Nauczycielskie związki zawodowe panicznie boją się umów w oparciu o Kodeks Pracy, będący wg nich legalną formą wyzysku. Pękające w szwach budżety gmin coraz częściej decydują się na niepopularne, lecz niezbędne rozwiązania. Już teraz dorzucają do oświaty więcej, niż dostają z budżetu państwa. Tarnów, po m.in. Hannie czy Iwanowicach, jest kolejną gminą, gdzie radni zdecydowali o likwidacji szkół oraz przekazaniu ich os. fizycznym i stowarzyszeniom, którym opłaca się prowadzić szkoły, bo zatrudniają na umowach o pracę czy zlecenie. Na tej podstawie np. w Dołhobrodach nauczyciele dostają minimalną krajową, a w Zaświatyczach grabią liście. Bez parasola Karty jest mniejszy komfort, ale szkoły nie są zamykane, na nauczyciele mają pracę. Jak wynika jednak z raportu NIK, nauczyciele to jedyna grupa, która ponosi z tego tytułu straty, a rodzice i uczniowie nie odczuwają żadnej różnicy w jakości kształcenia.

W dobie niżu demograficznego niemożliwe jest utrzymanie obecnego, faworyzującego jedną grupę zawodową, systemu szkolnictwa. Związki muszą uświadomić sobie, że system jest zbudowany dla uczniów, a nie nauczycieli. Likwidacja Karty jest niezbędna, jeśli chcemy

uwolnić potencjał nauczycieli, odciążyć budżety gmin i poprawić jakość edukacji. Im szybciej zdadzą sobie z tego sprawę, tym lepiej dla rodziców, samorządów i wreszcie dla samych pedagogów.

Bibliografia:

Ustawa budżetowa na rok 2014 z dnia 24 stycznia 2014 r., Dz.U. poz. 162.

Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela, Dz.U. z 2014 r.

Ustawa o systemie oświaty, art. 5 ust 5g
Struktura wynagrodzeń według zawodów, GUS
Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2012/2013, GUS
Wpływ likwidacji szkół publicznych na warunki realizacji zadań oświatowych gmin, NIK
Teachers and School Heads Salaries and Allowances in Europe, Eurydice
Key Data on Teachers and School Leaders in Europe 2013, Eurydice
Kluczowe dane o edukacji w Europie w 2012, Eurostat
Education at a Glance 2013, OECD
How much do teachers spend teaching? Indicator D4, OECD
Dzieci w Polsce: Dane, liczby, statystyki, UNICEF
Strony internetowe, dostęp - 10 kwietnia 2015:
<http://www.rp.pl/artykul/10,1082715-Karta-pozera-przedszkola.html>
<http://www.rp.pl/artykul/1173820.html>
<http://www.rp.pl/artykul/1188102.html>
http://wyborcza.pl/1,75478,17156333,Trzynastki_dla_nauczycieli_za_21_5 mln_zl__A_beda.html
<http://www.rp.pl/artykul/10,1087379-Nauczycielska-ekstrastawka.html>
http://www.solidarnosc.org.pl/edukacja/oswiata/attachments/1238_zmianywKarcieNauczyciel a.pdf
<http://www.rp.pl/artykul/1188164-Bogaci-chca-podwyzek.html>
<http://www.rp.pl/artykul/1187253-A-niech-sobie-strajkuja-.html>
<http://prawo.rp.pl/artykul/1186437-Kiedy-nauczyciel-moze-wystapic-o-pomostowke.html>
<http://prawo.rp.pl/artykul/1184808-Nowe-zasady-ocenia-uczniow.html>
<http://prawo.rp.pl/artykul/1183154-Sposob-na-podwyzki-dla-nauczycieli.html>
<http://www.rp.pl/artykul/1162725-Kluzik-Rostkowska--Niech-pan-Broniarz-mysli-o-dzieciach--a-nie-tylko-o-nauczycielach.html>
<http://www.rp.pl/artykul/1173821-Nauczycielska-gra-o-podwyzki.html>
<http://www.rp.pl/artykul/1176392-Amatorszczyzna-Kopacz-i-PO--Lupki--bulwary--gornicy--frank-.html>
https://www.google.co.uk/search?q=wynagrodzenia+nauczycieli+w+ue&ie=utf-8&oe=utf-8&gws_rd=cr&ei=9CIaVbX0OpLaoHFgbAG
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1082_pl.htm
<http://www.regiopraca.pl/portal/rynek-pracy/wiadomosci/ile-zarabiaja-nauczyciele-w-krajach-unii-europejskiej>
http://eurydice.org.pl/wp-content/uploads/2014/10/nauczyciele_w_ue.pdf
<http://serwisy.gazetaprawna.pl/edukacja/artykuly/826543,w-wiekszosci-krajow-ue-rosna-pensje-nauczycieli-w-polsce-nie.html>
<http://www.wynagrodzenia.pl/artykul.php/wpis.2575>
<http://forsal.pl/artykuly/738918,wynagrodzenia-nauczycieli-zobacz-ile-zarabia-sie-w-szkolach.html>
<http://www.wynagrodzenia.pl/artykul.php/wpis.2481>
<http://wynagrodzenia.pl/artykul.php/wpis.2774>
http://sedlak.pl/Moja_placa.html
<http://prawo.rp.pl/artykul/1176277-Kolejna-gmina-nie-bedzie-prowadzila-szkol.html>

http://www.tokfm.pl/Tokfm/1,102433,14997267,Sposob_na_Karte_nauczyciela__Gmina_oddaje_szkoly.html
<http://www.wynagrodzenia.pl/artukul.php/wpis.2917>
<http://www.liceumlochow.pl/pl/p/369-zmiany-w-karcie-nauczyciela>
<http://prawo.rp.pl/artukul/298742,765010-Emerytury-nauczycieli--na-swiadczenie-kompensacyjne-przechodzi-niewielu.html>
<http://www.radiokrakow.pl/wiadomosci/tarnow/nauczyciele-i-rodzice-walczą-o-szkoly-w-malych-miejscowosciach-gminy-tarnow/>
<http://www.radiokrakow.pl/rozmowy/co-oznacza-likwidacja-szkol-samorzadowych-w-iwanowicach/>
<http://www.radiokrakow.pl/wiadomosci/tarnow/kolejne-szkoly-podziela-los-placowki-z-podkrakowskich-iwanowic/>
<http://prawo.rp.pl/artukul/757916,1176806-Likwidacja-szkol-to-pozorne-oszczednosci.html?p=2>
<http://www.rp.pl/artukul/1173820.html>
http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/E_oswiata_i_wychowanie_2012-2013.pdf
<http://www.rp.pl/artukul/1064900.html?print=tak&p=0>
http://www.znp.edu.pl/element/2099/NIK_o_likwidacji_i_przekształcaniu_szkol
<http://prawo.rp.pl/artukul/757916,1137405-NIK--likwidacja-szkol-nie-pogarsza-warunkow-ksztalcenia-uczniow.html?referer=redpol>